

Sygn. akt IV U 441/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2016 roku

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Marzena Górczyńska-Bebłot

Protokolant Oliwia Rajewska

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2016 roku w Częstochowie

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 24 lutego 2015 roku Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 24 lutego 2015 roku Nr (...) i przyznaje ubezpieczonemu J. M. prawo do emerytury od dnia 1 lutego 2015 roku.

Sygn. akt IV U 441/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 lutego 2015 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił przyznania J. M. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony legitymuje się co prawda wymaganym 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, jednakże nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. M., podnosząc że poza zaliczonym przez organ rentowy do okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych okresem zatrudnienia w Zakładach (...) w Z., pracę w warunkach szczególnych wykonywał również w firmie (...).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

J. M. urodził się w dniu (...). W dniu 11 lutego 2015 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Wnioskodawca w istotnym dla sprawy okresie do 31 grudnia 1998 roku:

1. od 1 września 1970 roku do 15 lipca 1973 roku był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w M.;
2. od 23 marca 1974 roku do 31 lipca 1978 roku był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie(...), „E.-2 Oddział (...) (...) w S.;
3. od 4 września 1978 roku do 31 lipca 1979 roku był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w G.;
4. od 1 sierpnia 1979 roku do 30 kwietnia 1980 roku był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w K.;
5. od 6 maja 1980 roku do 4 października 1987 roku i od 15 stycznia 1990 roku do 3 lipca 1997 roku był zatrudniony w Zakładach (...) w Z.;
6. od 1 września 1997 roku do 31 grudnia 1998 roku (31 stycznia 2008 roku) był zatrudniony w Zakładach (...) sp. z o.o. w K..

Z powyższych okresów organ rentowy zaliczył wnioskodawcy do okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych okresy od 6 maja 1980 roku do 4 października 1987 roku i od 15 stycznia 1990 roku do 3 lipca 1997 roku, w łącznym wymiarze – po wyłączeniu okresów zasiłków chorobowych przypadających po dniu 14 listopada 1991 roku – 14 lat, 8 miesięcy i 13 dni.

(v. akta rentowe ubezpieczonego)

W dniu 1 sierpnia 1979 roku J. M. podjął pracę w Przedsiębiorstwie (...) w K. na stanowisku montera konstrukcji. Odwołujący został skierowany do wykonywania pracy na terenie Zakładów (...) w T., gdzie zajmował się budową konstrukcji metalowej wokół pieca odlewniczego, wykonując prace monterskie, ślusarskie i spawalnicze. Budowana wokół pieca konstrukcja miała wysokość około 8 metrów i miała zabezpieczać pracę pieca odlewniczego. Pracę przy powyższej konstrukcji ubezpieczony rozpoczął na poziomie „0”, a następnie kontynuował ją z podestów roboczych, które były umieszczane coraz wyżej, w miarę wznoszenia konstrukcji. Kolejne elementy konstrukcji nie były wcześniej przygotowywane, ale były montowane i spawane na bieżąco z podestów. Pracę w powyższym charakterze ubezpieczony wykonywał stale, w pełnym wymiarze czasu pracy i nie był delegowany do jakichkolwiek innych zadań.

(v. akta rentowe i osobowe ubezpieczonego oraz jego wyjaśnienia k. 101)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z postanowieniami art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 roku nr poz. 1748 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W myśl art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4).

Co należy rozumieć pod pojęciem „przepisów dotychczasowych” rozstrzygnięte zostało w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 13 lutego 2002 roku, III ZP 30/01 (OSNP 2002/10/243), w której wskazano, iż zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić tylko do tych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), które regulują materię określoną w przepisie ustawy, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Zachowały zatem moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Zgodnie z § 3 w/w rozporządzenia, do uzyskania prawa do emerytury wymagany jest dla mężczyzny okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnie wiek emerytalny, wynoszący dla mężczyzn 60 lat, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych (§ 4 ust. 1). Praca w warunkach szczególnych winna być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1).

W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony spełnia wszystkie powołane wyżej warunki do uzyskania prawa do emerytury, albowiem z dniem 29 stycznia 2015 roku osiągnął wiek 60 lat, nie jest członkiem OFE i według stanu na dzień 1 stycznia 1999 roku posiada staż emerytalny w wymiarze ponad 25 lat, w tym ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Przede wszystkim należy wskazać, że w ocenie Sądu Okręgowego pogląd organu rentowego, iż przy obliczaniu stażu pracy w warunkach szczególnych, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14 listopada 1991 roku otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jest błędny i sprzeczny

z orzecnictwem Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz jednolitym w tym zakresie poglądem doktryny. Zgodnie z wielokrotnie wyrażanym przez Sąd Najwyższy poglądem, który Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własny, wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 roku określonego w art. 184 ustawy z 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 roku, czyli z pominięciem okresów zasiłków chorobowych. Sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy, opisywana jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Ochrona ekspektatywy może wynikać z jej istoty, lecz może także zyskiwać wzmocnienie w prawie. Funkcję takiego wzmocnienia spełnił art. 184 ustawy emerytalno-rentowej wobec pozostających w toku stosunków nabywania prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999 roku. W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym. Przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymywania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa nie mogła wygasnąć wskutek nowej regulacji ustalania stażu pracy w szczególnych warunkach (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 roku, II UK 313/09, LEX nr 604213; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku, I UK 12/11, LEX nr 989126; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2012 roku, III UK 99/11, LEX nr 1227193; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 roku, I UK 367/11, LEX nr 1215125; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 maja 2013 roku, III AUa 1239/12, LEX nr 1316202; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 marca 2013 roku, III AUa 1197/12, LEX nr 1294837; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2013 roku, III AUa 1495/12, LEX nr 1289754; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 stycznia 2013 roku, III AUa 997/12, LEX nr 1267193; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 września 2012 roku, III AUa 17/12, LEX nr 1217729; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 marca 2013 roku, III AUa 68/13, LEX nr 1293660; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 grudnia 2012 roku, III AUa 1489/12; LEX nr 1282575).

W konsekwencji powyższego, staż pracy w warunkach szczególnych należało obliczać odwołującemu bez wyłączenia z niego okresów niewykonywania pracy, za które po dniu 14 listopada 1991 roku otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia

z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa i wówczas –

w granicach uznanego przez organ rentowy zatrudnienia w Zakładach (...) w Z. od 6 maja 1980 roku do 4 października 1987 roku i od 15 stycznia 1990 roku do 3 lipca 1997 roku – wynosi on 14 lat, 10 miesięcy i 20 dni.

W dalszej kolejności należy podnieść, że okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego przed sądem wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi przez Kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, wyjaśnieniami stron.

W obecnym stanie prawnym zarządzenia resortowe zawierające uściślenia dokonane w innym okresie przez właściwych ministrów, polegające na ustaleniu wykazów stanowisk, powołane w świadectwach wykonywania prac w warunkach szczególnych nie mają wartości normatywnych, lecz jedynie informacyjne.

„W państwie prawnym nie jest dopuszczalne zamieszczanie w rozporządzeniu jako akcie wykonawczym upoważnienia do podejmowania określonych działań przez inny podmiot i wyposażanie go w kompetencje wykonawcze. W świetle Konstytucji

z 1997 roku rozporządzenie jako akt wykonawczy oparty na ustawie nie może zawierać subdelegacji. W konsekwencji, przedmiotem wykładni są wyłącznie przepisy ustawy i wydane na jej podstawie akty wykonawcze. [...] W rezultacie zatem o spełnieniu przesłanki „praca w szczególnych warunkach” przesądza wykonywanie pracy wymienionej w

załącznikach A i (...) do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego, w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana.” (por. glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 roku III RN 25/99 T. M. OSP 2002/4/48 t.2).

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że poza uznanymi przez organ rentowy okresami zatrudnienia w Zakładach (...) w Z., pracę w warunkach szczególnych J. M. wykonywał również w okresie zatrudnienia

w Przedsiębiorstwie (...) w K. od 1 sierpnia 1979 roku do 30 kwietnia 1980 roku. W tym czasie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się wyłącznie pracami monterskimi, ślusarskimi i spawalniczymi przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości,

tj. wykonywał pracę wskazaną w Dziale V, poz. 5 Wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku nr 8, poz. 43 ze zm.). Jednocześnie

w ocenie Sądu fakt, że pracę przy osłonie pieca odlewniczego ubezpieczony rozpoczął na poziomie „0”, nie może prowadzić do ustalenia, że nie wykonywał on pracy w szczególnych warunkach. Oczywiście nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją jednak pewne odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne, równocześnie wykonywane prace, stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały i uboczny (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 roku,

II UK 233/11, LEX nr 1216852). W warunkach niniejszej sprawy ubezpieczony pracował przy montażu konstrukcji stalowej, która z zasady składana jest „od ziemi”. Każda tego rodzaju konstrukcja musi się bowiem gdzieś zaczynać i trudno sobie wyobrazić sytuację, aby pracodawca zatrudniał osobną grupę pracowników do stawiania jedynie pierwszych elementów konstrukcji. Oczywiście jest, że tego rodzaju pracę muszą wykonywać pracownicy, którzy następnie wykonują kolejne elementy danej konstrukcji na coraz wyższych poziomach. Stanowi to integralną część ich pracy i dlatego nie powinno wpływać negatywnie na ocenę stałej pełnowymiarowej pracy w warunkach szczególnych. Ponadto wykonywanie takich czynności miało charakter krótkotrwały, albowiem stanowiło to jedynie niewielki wstępny wycinek pracy ubezpieczonego, który później pracę wykonywał już wyłącznie z coraz wyższych podestów roboczych.

Ustalenia faktyczne w sprawie Sąd Okręgowy w głównej mierze oparł na treści wyjaśnień odwołującego oraz treści dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych z okresu zatrudnienia w (...)ie”, które zgodnie i jednoznacznie wskazują na faktyczny charakter jego pracy. Z kolei organ rentowy w toku całego postępowania zachował bierność i nie przedstawiał jakichkolwiek dowodów potwierdzających prawidłowość zaskarżonej decyzji, jak również nie negował wiarygodności dowodów przedstawianych przez ubezpieczonego.

Ubezpieczony legitymuje się zatem okresem pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych w wymiarze przekraczającym 15 lat oraz jak już wyżej wskazano spełnia wszystkie pozostałe warunki do nabycia prawa do emerytury.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz przepisów powołanych w treści uzasadnienia, zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 lutego 2015 roku.